

RETROSPECTIVE AND PERSPECTIVE IN ELECTORAL GEOGRAPHY (LOCAL ELECTIONS'2019 FORECAST)

Abstract: Traditionally electoral studies conducted mainly by sociologists and politologists. But predictive sociological surveys often produce results that differ significantly from those on election day. This study presents an alternative based on statistical summaries for past periods at national, regional and local level. The article is based on a report presented at a conference held on October 25-26, 2019 in Shumen. It provides an estimate of the upcoming local elections in Bulgaria on October 27, 2019.

Author information:

Marin Roussev

Prof. PhD
Sofia University „St. Kliment Ohridski“
✉ rusevm@abv.bg
🌐 Bulgaria

Keywords:

elections, statistics, electoral tradition and
forecast

Pavlinka Vladimirova

Chief Assistant, PhD
Sofia University „St. Kliment Ohridski“
✉ pavlinkaivanova@gbg.bg
🌐 Bulgaria

Ralitsa Ninova

PhD Student
Sofia University „St. Kliment Ohridski“
✉ rgninova@gmail.com
🌐 Bulgaria

Christian Lukanov

Assistant Professor
Sofia University „St. Kliment Ohridski“
✉ kris.lukanov@gmail.com
🌐 Bulgaria

Bilyana Tasheva

PhD student
Sofia University „St. Kliment Ohridski“
🌐 Bulgaria

Избори и предвидимост в развитието на гражданското общество

През последните десетилетия поведенческите аспекти на изборите в България постепенно се превръщат във водещ обществен императив и придобиват перманентен характер в редица изследвания, свързани предимно с правни, управленски и социални науки, статистика, география, както и много техни интердисциплинарни съчетания. В унисон с утвърдилата се в модерния свят изследователска практика своеобразен монопол над научното и

публичното представяне на електорални процеси и резултати у нас успяват да наложат предимно социолози и политолози. Независимо че широко използват постижения на редица обществени или универсални науки, те успяват да създадат впечатление за анализ, основан преимно на автономни методи.

След 1989 г. в България се провеждат десетки президентски, парламентарни, местни и избори за европарламент. Тяхната честота ги превръща в ентропийни явления, чиито стохастични прекъсвания понякога попадат в сянката на конюнктурни процеси и събития. Изследователи от различни направления им придават научно обоснован израз благодарение на утвърждаващи се практики на социална информираност, политическа сигурност, достоверност и предсказуемост. Съществен принос за това имат също масмедии, неправителствени организации, социологически агенции, предизборни политически щабове и др.

Големите залози и очаквания, свързани с демократични цикли, изменение на властови позиции и дългосрочно гарантиране на обществения договор, изискват ясно дефиниране на средно– и дългосрочни вектори на вътрешно– и външнополитическо поведение, което да стабилизира международните позиции на България. Необходимостта от такъв тип предсказуемост оправдава научно–приложните изследвания по отношение на партийни и лидерски послания, тяхното отражение върху различни социо–културни пластове, възрастови групи и корпоративни интереси.

Необходимостта от предвидимост на поредния вот, утвърждаването или ротационният тип промяна на властта във всичките ѝ организационни, функционални или пространствени нива, води до поява на широк набор от изследователски методи. Прието е дефинитивната им същност да се разглежда в два основни аспекта – мотивационен и ситуационен. Първият се отнася предимно до социологическия и прогнозният електорален анализ, а вторият – до прагматичните аспекти на резултатите от конкретни избори като основа за перспективно политическо поведение и развитие.

Методологични аспекти на изборното прогнозиране. Отклонения и грешки

Campbell и Garand [14] определят изследователските мотиви, свързани с електоралната предвидимост, предимно чрез интереси на учени, партии и масмедии. Очевидно е обаче, че посоченият стеснен стъпаловиден поряdkъ е по-скоро обективно отражение на широко детерминиран обществен интерес. Най-използван метод за прогнозиране на избори е анкетният. Оптималното му прилагане е предпоставка за ефективно обобщение на очаквания вот. При последователно използване изпъква неговият потенциал за анализ на динамични факторни влияния и отражението им върху обществените предпочитания (т. нар. „моментни нагласи“). Възможни са обаче и определени възвратни влияния – от предвидимост към манипулативна управляемост на вота. Така Крайнева [2] и Костов, Крайнева [1] определят политическите формации Воля, Атака и БСП като „системно надценявани“ от обслужващи ги агенции. Уязвими от подобни внушения са избирателите от т. нар. „лавираща периферия“ [4]. Като допустими отклонения/грешки Костов и Крайнева [1] приемат разлики до 10 %, като посочват, че под тази стойност са прогнозите за ГЕРБ (усреднена грешка – около 3 %) и ДПС (около 7 %).

Задълбочен анализ на точността при анкетите правят Campbell и Kenneth [13], като проследяват 11 президентски избори през 1948-1988 г. Според тях величината на грешките е пропорционална на времето до изборите. От своя страна Wleizen [20] уточнява, че грешките в анкетите се базират на проблеми с извадката, неотговорили, неточни измервания и обработка на получените данни. С широка методологична база у нас се отличава изследването на Пейчева [3], свързано с анализ на допусканията при анкети грешки. За съжаление в него липсва категорична позиция относно тяхната степен на допустимост.

По традиция анкетите се възприемат като най-представително предположение за резултати при предстоящия вот. Според Lewis–Beck и Dassonneville [18] най-задълбочени теоретични електорални изследвания в съчетание с богат емпиричен опит има в САЩ.

Историко–географски статистически метод за електорално прогнозиране

Настоящата статия се основава на доклад, представен на Международна конференция „География, регионално развитие и туризъм“, проведена в Шумен на 25-26 октомври, 2019 г. В него предлагаме, успоредно с традиционно използвания анкетен подход, прогнозирането на изборни резултати да се основава и на възможностите, които дават историко–географският статистически анализ и синтез. Това е ефективен подход, защото използва общодостъпна статистическа база с максимално допустими времеви и пространствени параметри. Така могат да се избегнат отклонения/грешки, да се тушират случайност на избора и внезапно проявили се конюнктурни влияния, да се използват разнообразни като обхват периоди и територии, да се постигне значителна икономия на труд. Освен това смесването на мотивационни електорални вектори от различни като дата и вид избори, лидери, изменящи се партийни послания и социално–икономически условия създава условия за широка резултативна дифракция, която да тушира конюнктурни неудобства, типични за анкетния подход.

Предлаганият историко–географски статистически метод оперира с големи статистически редици от безспорни факти, а не с декларирани намерения на ограничен брой респонденти. Така се индикира важна част от географски детерминирана политическа история и поведенческа традиция, което в най-широк смисъл се вписва теоретично в класическия геополитически анализ. Тяхната надграждаща модерна трактовка често се обозначава като „социология на пространството“, но може да се приеме и чрез по-конкретно прокламираната от Lacoste [16, 17] идея за „вътрешна геополитика“. Дори анализатори, които привидно игнорират пространствените фактори, често прокламират концепции, свързани с „политическа социализация“, „твърди избиратели“, „електорални навици“, „селски консерватизъм“, „социалистическа работническа ориентация“ и други поведенчески форми на географска привързаност [19, 15].

Статистическо усредняване за целите на прогнозирането може да се прилага на национално, областно, общинско, селищно и квартално ниво. В хронологичен план анализът предполага поне две възможности. Статичната представя средни величини с константен характер за значим период – например изборите у нас след 1989 г. Чрез нея получаваме прогнозна база за трайно съхранили се партийни субекти (напр. БСП и ДПС) или части от партийно–политическия спектър (ляво, център, дясно).

За да се преодолеят ограничения, свързани с елементарно статично представяне на електорални съотношения за голям период, се допуска и друга възможност – да се разкрият вътрешни динамични тенденции, свързани с факторни изменения. Например, социално–икономически цикли, структурни етно–демографски изменения, вътрешно преструктуриране на политическия спектър (поява на нови партии, коалиционни споразумения), външнополитически процеси. Те могат да предизвикат значими структурни поведенчески трансформации. Като пример може да се посочи появата на ГЕРБ и началото на нов електорален политически цикъл в страната [4].

Основно преимущество на предлагания от нас подход е възможността богата статистическа информация да се моделира в различни типологични и пространствени нива. Проведено през 2010 г. такова изследване, например, разкрива формирането на основни електорални типове селищни средоточия, административни териториални единици и нетрадиционни като обхват макроелекторални региони [4]. Преимущества пред традиционните анкети са и възможностите за пространствено стесняване обхвата на изследванията на ниво селища или техни микрорайони/квартали. Благоприятна за това е водената детайлна статистика, позволяваща анализи до ниво избирателна секция, големи жилищни сгради или малки села. Така при единодушно гласуване може да се стигне до обезличаване на конституционно гарантираната тайна на вота. Този географски (д)ефект на системата е най-типичен при етно–социален вот.

Възможностите на историко–географския метод са апробирани в два последователни научни доклада, анализиращи очаквани и отчетени резултати от изборите за местна власт, проведени на 23 октомври 2011 г. в община Сливен. Първият (24 септември, 2011 г.) представя

прогноза чрез обработка на резултатите от девет последователно проведени различни по вид избора през 1999–2009 г. [5]. Вторият доклад е от 22 септември 2012 г. и сравнява прогнозните (септември, 2011) и реалните (октомври, 2011) резултати [6]. Табл. 1 показва тези от тях, които се отнасят за представянето на БСП в община Сливен. Достоверността на данните в нея е гарантирана не само с автентичността на докладите, изнесени на двете цитирани конференции. Те могат да се проверят и чрез общодостъпната статистическа информация, предоставяна от ЦИК по избирателни секции.

Необходимо да се изясни, че коректни за подобен род прогнози са само резултатите от проведени на първи тур избори. Балотажният вот протича при други условия и не е представителен.

Таблица 1. Прогнозни и реални резултати за БСП на местните избори в Сливен (24.10.2011 г.) – % от действителните гласове

Електорални статистически обекти	Прогнозни резултати (чрез усредняване 1999–2009)	Реални резултати (2011)	Разлика (в – б)
<i>a</i>	<i>б</i>	<i>в</i>	<i>г</i>
Община Сливен	30,03	27,41	– 2,62
гр. Сливен, в т.ч.:	28,71	28,94	+ 0,23
стара (западна) част	30,41	28,46	– 1,95
нова (източна) част	27,12	28,11	+ 0,99
<i>по микрорайони / квартали</i>			
Клуцохор	27,82	30,37	+ 2,55
Комулка	31,34	19,49	– 11,89
Център	33,36	32,46	– 0,90
Север	31,04	31,94	+ 0,90
Ново село – запад	24,57	23,02	– 1,55
Руски	34,56	28,59	– 5,97
Ново село – изток	24,88	26,33	+ 1,45
Дружба	24,26	27,68	+ 3,42
Бургаско шосе	32,42	30,44	– 1,98
Даме Груев	31,20	29,33	– 1,87

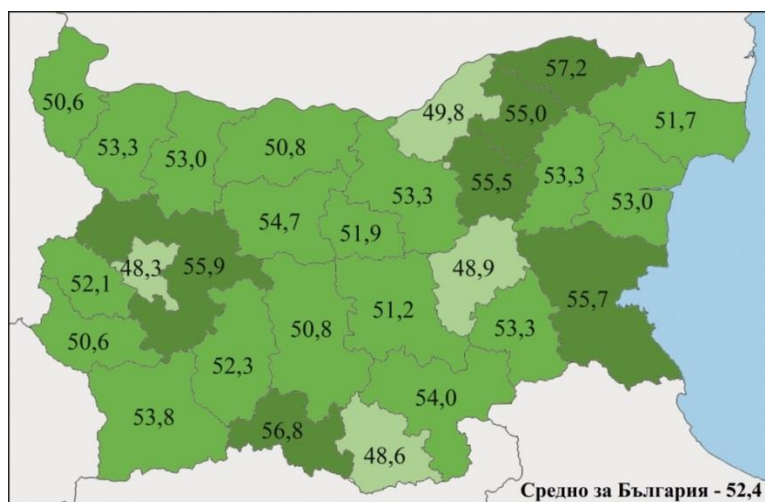
При историко–географския метод анализът на разликите между прогнозни и действителни резултати също играе важна роля. Както се вижда в табл. 1, на ниво община, общински център и двата му главни микрорайона, статистическата грешка достига до едва 3 %. По-големи вариации се наблюдават между отделните квартали/микрорайони. При 6 от тях (от общо 10) грешката е под 2 %. Най-високите ѝ стойности са регистрирани в „Комулка“, където загубата на значителен брой гласове за БСП би могла да се обясни с влиянието на етно–социални фактори върху т. нар. „лавираща периферия“. Вероятно подобни причини могат да се открият и в „Руски“, но това би могло да се установи по-достоверно чрез допълнителни социологически проучвания. Съществен принос за прехода на електоралната география в България от елементарно статично констатиране на изборни резултати към аналитично извеждане на пространствено дефинирани причинно–следствени връзки и разнообразни заявки за регионални електорални прогнози имат редица публикации на Янков [7, 8, 9, 10, 11]. Изследователските му намерения и резултати в това отношение ясно прозират в използвания терминологичен апарат: териториална партийна привързаност и твърди електорални ядра; карта на политическите предпочитания; електорално–териториални общности; регионална идентификация и устойчивост на електоралните нагласи; електорално–географска типологизация на изборните райони; регионално прогнозиране на електоралното представителство и др.

Историко–географски прогнози за местните избори на 27. 10. 2019 г.

Прогнози на национално и регионално ниво

Представения метод дава възможност за изчисления и прогнози в два варианта. Първият се базира на почти тридесетгодишен период (1991–2019 г.), но може да се отнася само за двете единствено съхранили се след 1989 г. у нас политически партии – БСП и ДПС. Обхватът на втория е по-малък (2009–2019 г.), но включва и съвременния политически лидер в България – ГЕРБ.

Фиг. 1 и табл. 2 показват спецификата на пространствената електорална традиция в България като цяло и по региони. Това ни дава основание да очакваме резултати на предстоящите избори през периода 2019–2021 г., които да са с близки до представените стойности. Възможните вариации, според нас са в рамките на 2–3 % и като цяло би трябвало да са по-ниски на национално в сравнение с регионално ниво и по-високи в избирателни райони с относително по-малък демографски потенциал (Видин, Габрово, Силистра и др.). С по-добра степен на предвидимост се отличава и прогнозата за ДПС. До голяма степен това важи и за все още твърде стабилните електорални позиции на ГЕРБ в смисъла на деклариранията от Костов и Крайнева [1] оценка.

Фигура 1. Прогноза за избирателната активност на местните избори, насрочени за 27.10.2019 г. чрез усредняване на данни от всички избори през периода 1991–2019 г. (относителен дял на гласувалите спрямо имащите право на глас на ниво МИР – %)

Предлаганият от нас подход е с най-висока степен на приложимост за утвърдили се в дългосрочен план партии (БСП, ДПС, ВМРО) и все още не е подходящ за прогнозиране представянето на формации като Воля, НФСБ, Демократична България и други, независимо от това, че някои от тях успяват да заемат впечатляващи конюнктурни позиции.

Избирателни райони като Пазарджик и Пловдив-област имат твърде сходни със средните за страната стойности (фиг. 1, табл. 2) и могат да играят индикативна роля на национално ниво. Първи опити за анализ на ефективността при такъв тип корелации прави Bean [12]. в САЩ. Неговият подход се свежда до това да представи териториалната единица (щат, окръг), където гласуването е със сходно на общонационалното разделение на гласовете.

Таблица 2. Прогноза за съотношенията на получените гласове между водещите политически формации в България на местните избори, насрочени за 27.10.2019 г. (относителен дял от общия брой на действителните гласове на ниво МИР – %)

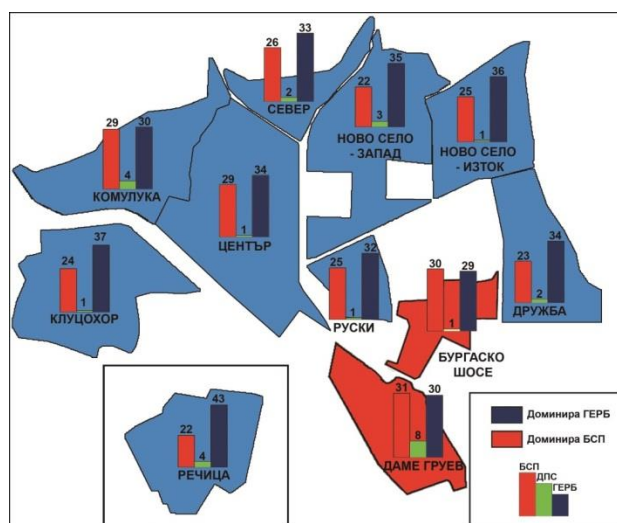
Избирателни райони	Прогнозни резултати (чрез усредняване 1991–2019 г.)		Прогнозни резултати (чрез усредняване 2009–2019 г.)		
	БСП	ДПС	БСП	ДПС	ГЕРБ
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>v</i>	<i>z</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
1. Благоевград	19,5	12,3	16,5	14,9	30,4
2. Бургас	19,7	12,0	16,8	12,9	35,8
3. Варна	19,9	7,0	17,3	8,4	33,9
4. Велико Търново	25,2	6,0	22,6	8,3	31,2
5. Видин	33,9	4,1	29,8	6,1	27,3
6. Враца	30,3	5,9	25,2	8,8	29,7
7. Габрово	20,8	4,5	21,0	5,2	38,8
8. Добрич	25,8	14,4	23,1	14,7	28,5
9. Кърджали	12,3	61,5	12,0	61,6	18,2
10. Кюстендил	30,3	2,1	27,5	2,6	32,8
11. Ловеч	27,9	7,9	25,8	10,6	32,0
12. Монтана	29,1	4,9	24,5	9,1	27,1
13. Пазарджик	24,1	11,0	21,1	15,0	28,1
14. Перник	26,8	1,7	24,8	2,1	33,1
15. Плевен	26,8	5,6	23,5	7,6	28,3
16. Пловдив–град	20,5	4,0	19,7	4,2	37,4
17. Пловдив–област	27,9	9,4	25,9	11,5	31,6
18. Разград	18,0	43,2	14,7	47,9	23,1
19. Русе	20,3	9,7	19,0	10,3	32,9
20. Силистра	21,2	27,6	18,1	28,1	28,7
21. Сливен	26,4	8,8	23,8	10,1	30,7
22. Смолян	26,6	14,8	24,7	19,4	31,6
23. София 1	41,5	0,6	21,2	0,8	34,7
24. София 2	21,6	1,0	20,4	1,2	34,1
25. София 3	23,4	0,9	22,3	1,3	36,8
Общо за София–град	28,8	0,8	21,3	1,1	35,2
26. София–област	29,1	4,0	27,3	6,3	33,1
27. Стара Загора	26,0	5,5	23,3	7,7	34,4
28. Търговище	22,9	35,6	19,4	40,2	20,1
29. Хасково	24,6	14,4	22,1	16,6	30,6
30. Шумен	22,7	24,4	20,5	26,9	27,8
31. Ямбол	29,5	3,2	27,4	3,7	33,0
Средно за България	25,0	11,9	22,0	13,7	30,8

Прогнози на общинско и селищно ниво

Приложният потенциал на историко-географския метод може да се представи и на по-ниски пространствени нива (табл. 3, 4, 5, 6; фиг. 2, 3).

Таблица 3. Прогноза за съотношенията на получените гласове между водещите политически формации в община Сливен на местните избори, насрочени за 27.10.2019 г. (относителен дял от общия брой на действителните гласове – %)

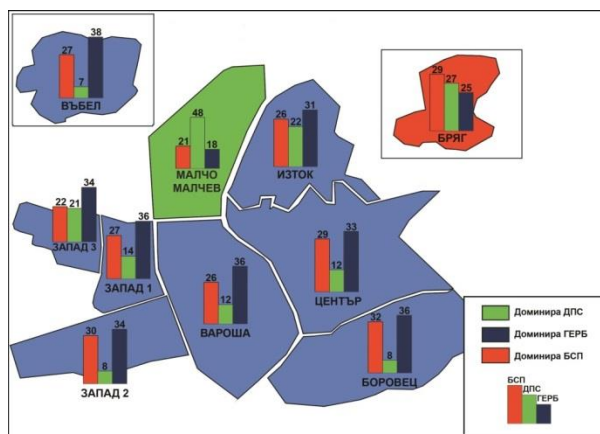
Електорални статистически обекти	Усредняване на периода 1991–2019 г.		Усредняване на периода 2009–2019 г.		
	БСП	ДПС	БСП	ДПС	ГЕРБ
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>в</i>	<i>г</i>	<i>д</i>	<i>e</i>
Средно за община Сливен	28,6	3,8	26,3	3,0	33,6
Средно за гр. Сливен, в т.ч.:	27,5	3,5	25,8	2,6	33,8
– Клуцохор	25,7	1,0	23,8	1,0	37,0
– Комулка	30,4	5,0	28,7	4,0	29,8
– Център	30,9	1,0	28,6	1,0	33,6
– Север	29,7	2,0	25,9	2,0	32,6
– Ново село – запад	23,0	2,0	22,0	3,2	34,6
– Руски	30,5	2,0	25,0	1,2	32,0
– Ново село – изток	24,7	1,0	24,5	1,2	35,5
– Дружба	23,6	2,0	22,9	1,6	34,4
– Бургаско шосе	31,1	1,0	30,4	0,8	29,2
– Даме Груев	31,1	15,0	30,8	8,2	30,0
– Речица	21,4	6,0	21,7	4,3	42,7
Средно за селата в общината	40,9	7,6	30,9	7,5	31,8

Фигура 2. Прогноза за съотношенията на получените гласове между водещите политически формации по квартали/микрорайони в гр. Сливен на местните избори, насрочени за 27.10.2019 г. (относителен дял от общия брой на действителните гласове – %)

Таблица 4. Прогноза за съотношенията на получените гласове между водещите политически формации в община Търговище на местните избори, насрочени за 27.10.2019 г. (относителен дял от общия брой на действителните гласове – %)

Електорални статистически обекти	Усредняване на периода 1991–2019 г.		Усредняване на периода 2009–2019 г.		
	БСП	ДПС	БСП	ДПС	ГЕРБ
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>v</i>	<i>z</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
Средно за община Търговище	32,5	33,5	24,0	38,8	21,5
Средно за гр. Търговище, в т.ч.:	35,7	14,3	27,2	17,8	31,8
– Запад 1	35,3	10,9	26,9	13,5	35,6
– Запад 2	36,4	8,9	30,1	8,3	34,4
– Запад 3	30,9	16,7	21,6	21,0	33,6
– Вароша	34,2	10,3	25,8	12,3	35,9
– Боровец	38,0	7,4	32,0	8,2	35,8
– Център	36,3	11,0	28,9	12,1	33,0
– Изток	35,4	16,9	25,9	21,5	30,7
– Малчо Малчев	32,0	32,7	20,6	47,7	18,3
– Въбел	37,4	7,7	27,1	7,3	38,4
– Бряг	38,2	20,6	29,0	26,9	24,8
Средно за селата в общината	31,3	48,5	22,6	55,6	11,9

Фигура 3. Прогноза за съотношенията на получените гласове между водещите политически формации по квартали/микрорайони в гр. Търговище на местните избори, насрочени за 27.10.2019 г. (относителен дял от общия брой на действителните гласове – %)

Таблица 5. Прогноза за съотношенията на получените гласове между водещите политически формации в община Бяла Слатина на местните избори, насрочени за 27.10.2019 г. (относителен дял от общия брой на действителните гласове – %)

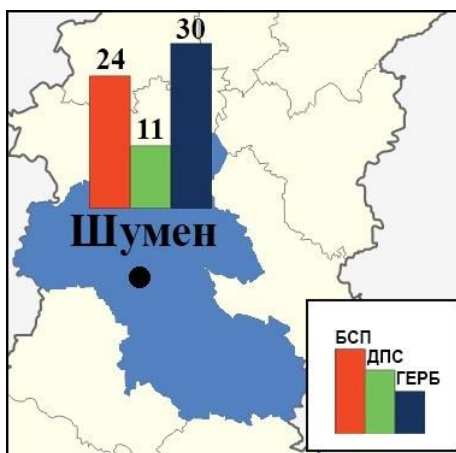
Селища	Усредняване на периода 1991–2019 г.		Усредняване на периода 2009–2019 г.		
	БСП	ДПС	БСП	ДПС	ГЕРБ
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>v</i>	<i>z</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
Средно за община Бяла Слатина	34,4	9,5	26,7	12,9	34,6
Гр. Бяла Слатина	33,7	8,1	25,2	10,0	35,2
Средно за селата в общината	35,6	9,6	29,1	13,9	34,4

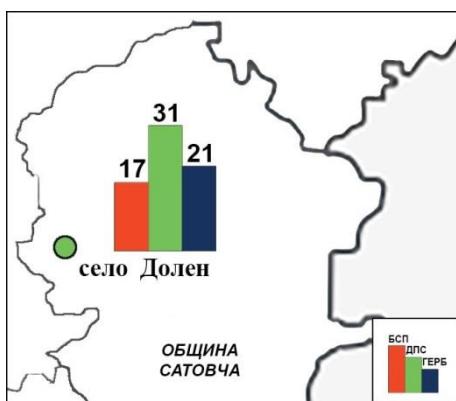
Таблица 6. Прогноза за съотношенията на получените гласове между водещите политически формации в община Крумовград на местните избори, насрочени за 27.10.2019 г. (относителен дял от общия брой на действителните гласове – %)

Селища	Усредняване на периода 1991–2019 г.		Усредняване на периода 2009–2019 г.		
	БСП	ДПС	БСП	ДПС	ГЕРБ
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>v</i>	<i>z</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
Средно за община Крумовград	12,4	65,8	10,8	67,9	10,8
Гр. Крумовград	17,2	35,5	20,4	36,5	29,3
Средно за селата в общината	12,9	66,4	10,4	71,5	8,9

Специално за домакините бе добавена и обобщена прогноза за предстоящия изборен ден в община Шумен (фиг. 4). Освен това бе направен опит за апробиране на метода и на микрониво – село Долен, община Сатовча, област Благоевград (фиг. 5).

Фигура 4. Прогноза за съотношенията на получените гласове между водещите политически формации в община Шумен на местните избори, насрочени за 27.10.2019 г. (относителен дял от общия брой на действителните гласове – %)

Фигура 5. Прогноза за съотношенията на получените гласове между водещите политически формации в село Долен на местните избори, насрочени за 27.10.2019 г. (относителен дял от общия брой на действителните гласове – %)

Стесняването на географския обхват на прогнозните изследвания крие вероятности за увеличаване величината на допуснатите грешки. Това може частично да се тушира, като се нанесат вторични корекции за калибриране чрез отчитане на конюнктури факторни влияния. Като такива могат да се посочат видът (президентски, местни и др.) и времето (природна, трудова и миграционна сезонност, отпуски, ваканции, религиозни празници) на изборите. От значение са

и някои фактори като изменения в броя, етно–демографската структура и механичното движение на населението. По-конкретни примери са сниженият интерес при електората на ДПС в избори за европарламент и президент. Налице е и тенденция към постепенно нарастване на неговото политическо влияние (вж. разликата в *табл. 2* между колони Б и Д, както и аналогичните разлики в *табл. 3, 4, 5, 6*)

Представените в настоящото изследване прогнози не са съобразени с влиянието на горепосочените фактори, а представят единствено първичните резултати от усредняването на данни за предходни избори. Независимо от това, предполагаме, че чрез тях могат да се съставят верни прогнози с по-ниска вариация на грешките в сравнение с повечето социологически допитвания. Целта обаче е не да се игнорира значението на традиционно използваните методи при електоралните изследвания, а да бъдат оптимално коригирани чрез допълнителна научно обоснована верификация.

References:

1. Kostov, I., P. Krayneva, Otsenka na anketnite sondazhi predi izborite za evropeyski parlament 2019 i dostovernostta na sotsiologicheskite agentsii, 2019 (riskmanagementlab.com)
2. Krayneva, P., Dostovernost na sotsiologicheskite agentsii 2009–2017 (riskmanagementlab.com)
3. Peycheva, D., Metodologicheski problemi na kachestvoto na empirichnoto sotsiologicheskoto izsledvane, 2013 (bsa-bg.eu/bsa1/wp-content/uploads/2018/08/Avtoreferat_Darina-Peicheva.pdf)
4. Rusev, M., P. Vladimirova, Elektoralna geografija na Bulgaria. Sofia, 2010.
5. Rusev, M., P. Vladimirova, Politikogeografski analiz na elektoralното поведение v obshtina Sliven prez perioda 1999–2009 g. – Geografija i regionalno razvitie, Sozopol, 24.09. 2011.
6. Rusev, M., P. Vladimirova, Retrospektivnata kato metod za prognoziranje v elektoralnata geografija (na primera na BSP v obshtina Sliven) – Geografija i regionalno razvitie, Sozopol, 22.09. 2012.
7. Yankov, R. Ustoychivostta na elektoralnite naglasi v Bulgaria – element na sotsio–kulturnata regionalizatsia. – V: Sotsialna i kulturna geografija. V. Tarnovo, 2004.
8. Yankov, R. Elektoralna geografija na Bulgaria. Empirichen uvod. V. Tarnovo, 2009.
9. Yankov, R. Naglasite za predstoyashite parlamentarni izbori v Bulgaria (2013 g.) i problemite na regionalното представителство. – Balkanite – ezik, istoria, kultura. V. Tarnovo, 2013.
10. Yankov, R. Edna geografska interpretatsia na izbiratelното тяло i tvardite elektoralni yadra v Bulgaria. – V: Geografija i priyateli. Sofia, 2016.
11. Yankov, R. Prostranstveni razlichia v elektoralnata nestabilnost na izbiratelните rayoni v stranata. – V: Sbornik statii po sluchay 65 godishninata na prof. I. Markov. V. Tarnovo, 2017.
12. Campbell, J., W. Kenneth, Trial–heat Forecasts of the Popular Vote, American Politics Quarterly, vol. 18, 1990.
13. Campbell, J., J. Garand, Before the Vote: Forecasting American National Elections. Thousand Oaks, 2000.
14. Franklin, M., Voter Turnout and the Dynamics of Electoral Competition in Established Democracies since 1945. Cambridge, 2004.
15. Lacoste, Y., Geopolitiques des regions francaises. Paris, 1986.
16. Lacoste, Y., Geopolitique. La longue histoire d'aujourd'hui. Paris, 2006.
17. Lewis–Beck, MS., R., Dassonneville, Forecasting elections in Europe: Synthetic models, Research and Politics, January–March: I–II, 2015.
18. Michelat, G., M. Simon, Classe, religion & comportement politique. Paris, 1977.
19. Wleizen, C., Presidential Election Polls in 2000: A Study in Dynamics, Presidential Studies Quarterly, vol. 33, 1, 2003.